

“La majoria de biberons són nois normals i corrents que els envien a la guerra”

Andreu Caralt, periodista

El periodista i expert en memòria històrica Andreu Caralt acaba de publicar '3.669 biberons: història de l'Agrupació de Supervivents de la Lleva del Biberó-41'. Caralt ha cobert informativament molts homenatges que anualment s'han celebrat a la serra de Pàndols organitzats per l'agrupació de supervivents i ha pogut entrevistar-los durant anys. El llibre forma part d'una col·lecció sobre la història d'entitats de memòria de Catalunya promoguda per la Generalitat, per la Subdirecció General de Memòria, Pau i Drets Humans.

Andreu Caralt, fotografiat aquesta setmana a Tortosa. / NÚRIA CARO

Tortosa M. Pallàs

Pregunta: Què ha descobert de nou sobre els biberons elaborant aquest llibre?

Resposta: El fet de poder fer una investigació m'ha permès buidar per primera vegada l'arxiu inèdit de l'Agrupació de Supervivents de la Lleva del Biberó-41, dipositat a l'Arxiu Nacional de Catalunya de Sant Cugat del Vallès. Comprovant tota la documentació, he pogut saber i conèixer activitats importants per a l'agrupació que ells feien en l'àmbit intern i que no van transcendir a la vida pública. Hi ha el dia a dia de l'agrupació, que em va ajudar a comprendre aquest concepte de gran família que tenien.

P: Quin tipus d'accions va emprendre l'agrupació?

R: Van activar un servei de recerca de desapareguts. Aprofitant la xarxa que tenien, si arribava un familiar o una persona que es posava en contacte amb un biberó preguntant per un desaparegut s'activava la xarxa i es buscava informació. Hi va haver casos positius. Quan ara es parla de la recerca de desapareguts, ells ja tenien un servei de recerca des de l'any 1985! Després, per exemple, van fer

un altre servei que va ser privat, que s'anomenava *L'ajuda al company*. Els biberons que estaven bé i animats feien acompanyament i visites domiciliàries als biberons malalts o als que havien quedat sols. Això reflecteix també la sensació de gran família que tenien.

P: Es coneix l'agrupació, almenys a les Terres de l'Ebre, pel monument que van aixecar a la cota 705.

R: Sí. El gruix de la tasca dels biberons es coneix pel monument de la pau el 1989 a la cota 705 i a les trobades que feien anuals cada any a una població diferent de Catalunya. Aquestes trobades van agrupar fins a 6.000 persones en alguna ocasió. A banda d'això, van fer fites importants que han passat més desapercebudes com ara l'exhumació d'una fossa comuna i el transport d'aquestes restes a una tomba ossari erigida al cementiri de Camarasa, al front del Segre. I és perquè Camarasa va ser el bateig de foc de la lleva. Els primers que van lluitar els van enviar al turó del Merengue. Hi van morir molts soldats. Va ser el 1987 que van activar una campanya per exhumar-hi les restes.

P: Per què se'ls anomena lleva del 41 si van lluitar el 1938?

R: Perquè l'any 41 seria l'any que els hauria tocat fer el servei militar, als 21 anys, però els van mobilitzar abans, quan tenien 17 i 18 anys. De lleves conegudes com a biberons n'hi ha tres: els de 1919, 1920 i 1921. Que corresponen a 1940, 1941 i 1942.

P: I per què ha escollit la del 41?

R: Simplement perquè els del 41 sí que van agrupar-se i, posteriorment, van crear una associació, i els del 40, no. És aquesta l'única diferència.

P: Tots els biberons defensaven la República?

R: Molts poden pensar que en ser cridats la majoria per l'exèrcit republicà, els supervivents han defensat i promogut valors similars als de la República. No és exactament així. Una de les primeres accions que va fer l'Agrupació va ser nomenar Joan Pau II com a biberó d'honor. El papa va patir de jove l'ocupació nazi durant la Segona Guerra Mundial i va jugar un rol clau en la caiguda dels règims dictatorials comunistes a l'est d'Europa. Com que era nascut el 1920, així el

van nomenar, coincidint amb una visita seua a Barcelona. Els biberons van tindre clar que en els seus actes sempre hi hauria una missa catòlica i que allí hi hauria un moment de silenci per recordar els companys morts. La missa ha sigut un acte central de les trobades. Hi hagué biberons rellevants que eren mossens. I d'altres que eren catòlics practicants. A més de fer una missa, van tindre clar que farien una trobada extraordinària de Montserrat per l'adoració que sentien per la Moreneta i perquè la muntanya era un símbol de catalanitat i un lloc idoni per recordar els companys morts.

P: A una guerra no tot és ideologia?

R: Hi ha aquesta idea de col·locar l'Agrupació en un bàndol concret, quan això estudiant-ho no és així. El gruix de jòvens va ser mobilitzats el 27 i 28 abril de 1938. Abans, uns quants hi havien anat de forma voluntària pel bàndol republicà. Però aquells soldats que vivien a Catalunya al marge dret de l'Ebre i del Segre estaven en zones franquistes i, per tant, van ser mobilitzats al llarg del 38 pel bàndol franquista. Per tant,

van ser reclutats biberons franquistes i biberons republicans, i alguns també van desertar per canviar-se de bàndol. L'ideòleg de la cota 705 del monument a la pau va desertar i va anar a lluitar al bàndol franquista. El cas més famós de biberó que va desertar és el de Joan Antoni Samaranch, l'expresident del Comitè Olímpic Internacional, per exemple.

P: Què fan, després, amb el franquisme?

R: La majoria de biberons no van ser lluitadors antifranquistes amb una càrrega ideològica molt concreta, són nois normals i corrents que els van enviar a la guerra. La gran tragèdia dels biberons no és només patir la guerra als 17 anys, sinó que molts van patir després els camps de concentració o batallons de treballadors de fins a tres anys de servei militar amb els franquistes. Molts van tornar a casa al 44. Van estar sis anys fora de casa. Quan diuen que perden la joventut ho diuen per això. I molts d'ells ja no van poder estudiar i van posar-se simplement a treballar del que van poder.

P: De biberons, n'hi ha fora de Catalunya també.

R: Hi ha biberons arreu d'Espanya, però els únics que es van agrupar en una associació duradora van ser els catalans. Tot i això, hi ha molts supervivents que han fet reunions d'amics sense ser agrupació ni fer actes oficials.

P: Han rebut els biberons el reconeixement que es mereixen?

R: Depèn. Si ho comparem amb altres lleves de soldats molts joves enviades al front com la del 40 o la del 39, els biberons han obtingut molt de reconeixement perquè els altres no m'han tingut gairebé cap. Ara bé, els biberons de la lleva del 41 han treballat molt per obtenir aquest reconeixement. Han rebut de la Generalitat la Creu de Sant Jordi i van optar tres anys al Premi de la Concòrdia del Príncep d'Astúries. En no pocs municipis hi ha monuments o plaques que els recorden. En els últims anys, fins i tot, s'han fet obres de teatre, un telefilm i diversos llibres. ■